

ชื่อเรื่อง พฤติกรรมสังคมของนกยูงไทย (*Pavo muticus*) ในสวนสัตว์
เชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นายนพเก้า รัตนวิบูลย์

การค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการสัตววิทยา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2529

บทคัดย่อ

จากการศึกษาพฤติกรรมสังคมของนกยูงไทย (*Pavo muticus*) 2
กลุ่ม ในสวนสัตว์เชียงใหม่ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2528 ถึงกุมภาพันธ์ 2529 กลุ่ม
แรกประกอบด้วยลูกนกยูง 7 ตัว ไม่นอกเพศ ศึกษาจากแรกฟักจนอายุ 242 วัน
กลุ่มที่สองประกอบด้วยนกยูงเต็มวัยเพศผู้ 1 ตัว เพศเมีย 14 ตัว พบว่าลูกนกยูงมี
พฤติกรรมสังคม 2 ลักษณะคือ พฤติกรรมเชิงศัตรู และพฤติกรรมเชิงมิตร พฤติกรรม
เชิงศัตรูได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าว (การชู่ การจิก และการเหยียบหลัง) ซึ่งใช้ใน
การจิกอันคับในสังคมและมีแนวโน้มจิกเป็นแบบเส้นตรง การก้าวร้าวและการจิก
อันคับในสังคมมีผลต่อการกำหนดระยะห่างระหว่างลูกนกซึ่งจะแตกต่างกันเมื่อลูกนก
มีอายุและน้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น และมีผลต่อการใช้พื้นที่กรงของลูกนก พฤติกรรมเชิง
มิตร ได้แก่ การหักทอย การรวมฝูง การตื่นตัว และการเคียนภัย นอกจากนี้ยังพบ
พฤติกรรมการเล่น และ mood induction ในลูกนกด้วย เสียงร้องของลูกนกยูง
มีหลายระดับและมีความหมายแตกต่างกัน 3 ความหมายคือ การรวมฝูง การเคียนภัย
และความกลัว ความแตกต่างระหว่างเพศและอายุในฝูง (ในช่วง 1-6 วัน) ไม่มี

ผลต่อความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างลูกนก พบว่าจำนวนชนิดของอาหารที่มีน้อย
จะมีผลทำให้ลูกนกเกิดความเครียด ในนกยูงไทยเต็มวัย พบพฤติกรรมเชิงศัตรู
พฤติกรรมเชิงมิตร และการขยายพันธุ์ ซึ่งมีความถี่แตกต่างกันในแต่ละช่วงฤดู
พบพฤติกรรมเชิงศัตรูเฉพาะระหว่างเพศเมีย โดยการไล่งัน ซึ่งนกยูงใช้ในการ
จัดอันดับในสังคมของฝูงเป็นแบบเส้นตรง และมีผลต่อการใช้พื้นที่กรงคือ นกที่มี
อันดับในสังคมสูงจะใช้พื้นที่ไ้มากกว่า พบพฤติกรรมเชิงมิตรระหว่างเพศเมีย
ด้วยกันเฉพาะในเรื่องการรวมฝูง การตื่นตัว และการเคียนภัยเท่านั้น แต่
ระหว่างต่างเพศ เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขยายพันธุ์ โดยนกเพศผู้เป็น
ฝ่ายแสดงพฤติกรรมเชิงมิตรก่อนเสมอ นกเพศผู้จะเลือกเกี่ยวและผสมพันธุ์กับ
นกเพศเมียที่มีลักษณะ lore เป็นสีน้ำตาลล้วน และขนคลุมหางยาว มากกว่านก
เพศเมียที่ lore มีสีน้ำตาลปนและขนคลุมหางสั้น เสียงร้องของนกเพศเมียเต็ม
วัยมีหลายระดับ และมีความหมายแตกต่างกัน 5 ความหมายคือ การตื่นตัวและ
การบอกตำแหน่งตัวเอง การเคียนภัยตัวเอง การเคียนภัยระยะไกล การเคียน
ภัยระยะใกล้ และการตกใจ ส่วนนกเพศผู้พบเสียงร้องเพื่อประกาศและป้องกัน
อาณาเขตในช่วงฤดูผสมพันธุ์

Research Title Social Behavior of Green Peafowl (Pavo muticus)
in Chiang Mai Zoo
Name Mr.Noppaguaw Rattanawiboole
Research For Master of Science in Teaching Biology
Chiang Mai University 1986

Abstract

The social behavior of two groups of green peafowl (Pavo muticus) was studied in Chiang Mai Zoo from May 1985 to February 1986. One group consisted of 7 chicks of unknown sex, after hatching to 242 days. Another group consisted of 1 male and 14 female adults. It was found that the chicks showed 2 types of social behavior ; contra- and friendly behavior. Contrabehavior was aggressive behavior (threatening, pecking and stepping on) which the birds used to arrange the hierarchy among them. The result tended to show linear peck order. Aggression and hierarchy effected the individual distance which showed significant difference when the age and the body weight of the birds increased. Aggression and hierarchy also effected the living area of the birds in the aviary. Friendly behaviors were greeting, flocking, excitation and warning. Playing behavior and mood induction were also observed in the chicks. The vocalization of the chicks composed of many levels

and could be interpreted in 3 different types ; flocking, alarm and fear. Sex and age differences (1-6 days) had no effect on the social relationship among the chicks in the flock. It was found that very few varieties of food created stress. In the adult group, contra-, friendly- and breeding behavior which they showed in different frequency in each season were observed. Contrabehavior, chasing among individuals in the group which the bird used to arrange the linear peck order hierarchy, occurred only in the females. This behavior also effected the living area in the aviary ie. the higher the hierarchic level the bird belonged, the more occupied area it possessed. Friendly behavior among the females were only flocking, excitation and warning. However, breeding behavior was shown only between opposite sexes. The male always initiated the friendly behavior to the female. He preferred to court and copulate the female having all brown-colored lore and long tail covert rather than that having brown and blue lore and short tail covert. The vocalization of the female composed of many levels and could be interpreted in 5 difference type ; alert and self-orientation, self-warning, long-distance warning, short-distance warning and frightening. The male vocalization was used for territorial indication during breeding season.